להודיעך כחן דרבנן. ואם תאמר וליפלגו בכלים להודיעך כמו דר׳ יוחנן בן נורי אע״ג דליכא למימר בהן הואיל וניעור קני שביתה וכמ דהתירא עדיף [א] וי״ל הא דקנו להו שביתה לאו קולא היא אלא חומרא היא דאדרבה לרבנן דלא קנו הוי קולא דהוי כרגלי המומלאן ויכול להוליכן למקום עירובו [ב] והכי מוכח בשמעתא דאין דין אדם וכלים שוין למ״ד אין קונין שביתה ולקמן נמי קרי ליה חומרא דקאמר לריכא אי אשמעינן הלכה כרבי יוחנן בן נורי ה״א דין לקולא דין לחומרא פי׳ קולא גבי אדם וחומרא גבי כלים [ג]:

ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם. פי׳ כאותו שזכה בהן ראשון ואם נתנן לאחר הרי הן כרגלי הראשון אבל אין לפרש דלעולם הרי הן כרגלי כל אדם שהן בידו דהא בור עולי בבל אמרינן בסמוך דהוי כרגלי הממלא אלמא כל היכא דלא קנו שביתה הרי הן כרגלי הזוכה ראשון ולקמן [דף מו.] דתניא גבי נהרות המוסכין ומעייות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ובתוספתא דמסכת ביצה [פ״ד] קתני בהדיא הרי הן כרגלי הממלא [ד] משמע דהכל אחד:

ליקנו שביתה באוקיינוס. ואפילו אם אין תחומין למעלה מי׳ [ה] והעבין שותין מאותו שלמעלה שגבוהין מי׳ [ו] כיון שכל המים מחוברין יחד משובין כאילו מונחין בארץ [ז] ולא דמו לספינה ששטה על המים וכיון דקנו שביתה באוקיינוס אע״פ שבאו למעלה מי׳ אין להם אלא ד׳ אמות דהרי הן חוץ לתחום [ח] ובעובדא דר״ג דפריך [לעיל מג.] ואי אין תחומין למעלה מי׳ כי לא היו בתוך התחום מאי הוי היינו משום שגם בין השמשות בשעת קניית שביתה היו למעלה מי׳ ולא קנו שביתה בשום מקום ולכך כשבאו בתוך י׳ היה להם שביתה והיה להם אלפים אמה לכל רוח [ט]:

לימא דלא כרבי אליעזר. וא״ת ולרבי יהושע נמי דאמר מן הכיפה הוא שותה ליקנו שביתה אם אי יש תחומין למעלה מי׳ ויש לומר אפילו יש תחומין לא שייך קנין שביתה בריקיע.

איבעית אימא הוי ספק דדבריהם. אף ע״ג דהוי דבר שיש לו מתירין ואמר רב אשי בריש ביצה (דף ד׳.) דדבר שיש לו מתירין [י] אפי׳ באלף לא בטיל אפילו בספק דבריהם בעירוב הקילו: כל

ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חברו היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהן הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושנים החיצונים אסורין זה עם זה [א] אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו [ב] ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתים עם האמצעית היא מותרת עמהן והם מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו: **גמ׳** בעי רבא מאי קסבר ר׳ יוחנן בן נורי מסבר קא סבר [ג] חפצי הפקר קונין שביתה ובדין הוא דליפלוג בכלים והא דקמיפלגי באדם להודיעך כוחן דרבנן דאע״ג דאיכא למימר הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה קמ״ל דלא או דילמא קסבר ר׳ יוחנן בן נורי בעלמא חפצי הפקר אין קונין שביתה והכא היינו טעמא הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה אמר רב יוסף ת״ש גשמים שירדו מעי״ט יש להן אלפים אמה לכל רוח בי״ט הרי הן כרגלי כל אדם אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הפקר קונין שביתה הא מני ר׳ יוחנן היא אלא אי אמרת חפצי הפקר אין קונין שביתה הא מני לא רבי יוחנן ולא רבנן יתיב אביי וקאמר לה להא שמעתא א״ל רב ספרא לאביי ודילמא [ד] בגשמים הסמוכין לעיר עסקינן ואנשי אותה העיר דעתם עילייהו אמר ליה לא ס״ד [ה] דתנן [ו] בור של יחיד כרגלי יחיד ושל אותה העיר כרגלי אותה העיר [ז] ושל עולי בבל כרגלי הממלא ותניא בור של שבטים יש להן אלפים אמה לכל רוח קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ הא רבי יוחנן בן נורי הא רבנן כי אתא לקמיה דרב יוסף א״ל הכי קאמר רב ספרא והכי אהדדי ליה אמר ליה ואמאי לא תימא ליה מגופה אי סלקא דעתך גשמים הסמוכין לעיר עסקינן האי יש להן אלפים אמה לכל רוח הא כרגלי אנשי אותה העיר מיבעיא ליה: אמר מר ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם ואמאי ליקני שביתה באוקיינוס לימא דלא כרבי אליעזר דאי כר׳ אליעזר [ח] הא אמר כל העולם כולו ממי אוקיינוס הוא שותה אמר ר׳ יצחק הכא בעבים שנתקשרו מערב יום טוב עסקינן ודילמא הנך אזלי והנך אחריני נינהו דאית להו סימנא בגוייהו ואיבעית אימא הוי ספק דדבריהם [ט] וספק דדבריהם להקל וליקני שביתה בעבים תיפשוט מינה [י] דאין תחומין למעלה מי׳ דאי יש תחומין ליקני שביתה בעבים לעולם אימא לך יש תחומין ומיא בעיבא מיבלע בליעי כל

ובלבד. שלא יפשוט זה ידו לתוך שתים החיצונות שאין לו בהם כלום ויוציא לשם פתו או חפצו לחפציו כרגליו דתנן (ביצה דף ל״.) הבהמה והכלים כרגלי הבעלים [ד] דכל ד׳ אמות דכל חד שויהו רבנן לגביה כרשות היחיד ואסור להכניס ולהוציא מחוצה להן לתוכן. ולא דמי להיה מודד ובא וכלתה מדתו בחוץ העיר דתניא לעיל (דף מב:) דמותר לטלטל בכל העיר ע״י זריקה ובלבד שלא יעבור התחום ברגליו דלקח ע״ג דאסור להלך מותר להוציא דהתם כולה חדא רשותא הוא ואי נמי כלתה מדתו חוץ לעיר מותר לטלטל מחוץ לתחומו לתוך תחומו שתי אמות בזה ושתי אמות בזה דכולה רשות הרבים הוא דאלפים דידיה לא שויהו רשות היחיד לגביה דהא אסור לטלטולי בהו אבל ד׳ אמות דיולא חוץ לתחום ולוותן את עירובו ולקונה שביתה ברגליו שויהו רבנן לגביה כרשות היחיד ואסור להו מדרבנן לטלטל מתוכן לחוץ להן: **והאמלעי מובלע ביניהם.** ב׳ אמותיו בתוך של זה וב׳ אמותיו בתוך של זה: **מותר.** עם כל אחד פוטה לכאן ומשתמש עם זה ופוטה לכאן ומשתמש עם זה: **נשלש חצירות.** זו אצל זו: **פתוחות לרשות הרבים.** דכל אחת רשות לעצמה ואין להן דריסת הרגל זו על זו דאי הוו להו זו לפניס מזו אסרה פנימית אחיצותה דאפי׳ בפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש: **גמ׳ חפצי הפקר.** כלים שאין להם בעלים ומשיכה להן במקום אחד אע״ג שלא נתכוין להן אדם להקנותן שביתה: **קונין שביתה.** במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב ולא אחר [ט]: **דליפלגו בכלים.** של הפקר והאי אדם ישן שלא נתכוין לשביתה ככלים של הפקר דמי: **ביום טוב.** אם ירדו בי״ט: **הרי הן כרגלי כל אדם.** שלא היתה להן שביתה בין השמשות ולכל אד שעירב האדם יכול ליטלן: **הא מני.** דקתני מערב י״ט יש להן אלפים ואינן כרגלי כל אדם אלמא חפצי הפקר קונין שביתה: **לא ס״ד.** לאוקמי טעמא משום דעת אנשי העיר אלא טעמא משום דחפצי הפקר קונין שביתה: **דמנן.** נמי בדוכתא אחריתי ומתני׳ קשיין אהדדי ועל כרחך חדא מייניהו תוקמא כרבי יוחנן בן נורי ותיפשוט דחפצי הפקר קונין שביתה: **כרגלי.** אותו יחיד בעל הבור ואם לקח מהם אדם אחר אין יכול להוליכן אלא למקום שזה יכול להוליכן ואם עירב הוא למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר בלא מערב אפילו פסיעה אחת: **כרגלי אותה העיר.** אלפים לכל רוח ואם עירב זה למערב או למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר בלא מערב אפילו פסיעה אחת: **כרגלי אותה העיר.** אלפים לכל רוח ואם עירב זה למערב או למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר בלא מערב אפילו פסיעה אחת: **כרגלי הממלא.** דכל מילי דהפקירא מאן דמגבה ליה קני ואפילו נתן לאחרים לאחר שמילאן לגורכו הרי הן כרגליו אלמא מידי דהפקירא אין קונין שביתה: **ותניא אידך בור של שבטים.** דהיינו של עולי בבל יש להם אלפים לכל רוח אלמא קנו שביתה דאינון [י] כרגלי כל אדם: **כי אתא.** אביי לקמיה דרב יוסף: **יש להן.** משמע דאינהו גופייהו קנו להו שביתה ולאו משום דעת אנשי העיר דאי משום דעת אנשי העיר הא ליתנא בעי למימר הרי הן כרגלי אותה העיר דהיינו נמי אלפים לכל רוח: **ליקנו שביתה באוקיינוס.** שבאו שם אמש והיום שאבו [ט] העבים והרי יצאו חוץ לתחום ואין להם אלא ארבע אמות: **דילמא הנך.** שראה אמש קשורות אזדו לעצמן: **והני אחריני נינהו.** ונתקשרו היום וקנו אמש שביתה באוקיינוס וליתסרו: **וליפשוט.** מדקתני במים שקנו שביתה אמש בעבים וירדו היום דמותר להוליכן כרגלי כל אדם אלמא אין איסור תחומין למעלה מעשרה: **מינלע בליעי.** וכמאן דליתנהו דמו ולא קנו להו שביתה אמש: כל

בקרקע. שם. ו. דאפילו למ״ד אין תחומין [למעלה מי׳], מי שקנה שביתה בלמטה מעשרה ויצא מתחומו אפילו דרך קפיצה, כשיגיע למטה מעשרה לא יזוז ממקומו, דמ״מ הרי הוא חוץ מתחומו. שם. ז. [ד]כל שאינו ראוי לקנות שביתה בתחלת שבת הוא קונה אחרי כן. ריטב״א.

עין משפט נר מצוה

לב א מיי׳ פ״ה מהל׳ י״ט הלכה יד סמג עשין ח טוש״ע ת״ח סי׳ שנ סעיף יד:

לג ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף טז:

רב ניסים גאון

דאי ר׳ אליעזר האמר כל העולם כולו מאוקינוס הוא שותה. איתה לדר׳ אלעזר בהדא ברייתא הכתובה בפר׳ א׳ דמסכת תעניות תניא ר׳ אליעזר אומר כל העולם כולו מאוקינוס הוא שותה, שנא׳ ואד יעלה מן הארץ.

רבינו חננאל

בעי רבה טעמא דר׳ יוחנן בן נורי משום דקסבר חפצי הפקר קונין שביתה, ובדין הוא דנפלגו בעלמא בחפצי הפקר והאי דמיפלגי הכא כו׳. או דילמא בעלמא סבר דחפצי הפקר אין קונין שביתה והכא היינו טעמא הואיל וניעור קנה שביתה ישן נמי קנה שביתה. ת״ש גשמים שירדו בערב יום טוב יש להם אלפים אמה לכל רוח. ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם. אי אמרת דסבר ר׳ יוחנן בן נורי דחפצי הפקר קונין שביתה, הנה גשמים שירדו (בערב שבת) [מערב יו״ט] שקנו שביתה כו׳ יוחנן בן נורי, אלא אי אמרת ר׳ יוחנן בן נורי נמי סבר חפצי הפקר אין קונין שביתה הא מתניתא מאן קתני לה. ודחי רב ספרא ואמר ודילמא בגשמים שירדו סמוך לעיר וקנו אותם אנשי העיר כו׳. ודחאה רב יוסף ואמר אי הכי כרגלי (אותה) אנשי [אותה] העיר הוה ליה למימר. ואסיקנא מהא דתנן בור של עולי בבל כרגלי הממלא, ותניא אידך בור של שבטים אלפים אמה לכל רוח קשיין אהדדי. ופרקינן ברייתא לר׳ יוחנן בן נורי דסבר חפצי הפקר קונין שביתה, לפיכך יש להם אלפים אמה לכל רוח. מתניתין דקתני כרגלי הממלא לרבנן. **ביום טוב כרגלי כל אדם.** אקשינן אמאי לר׳ יוחנ׳ בן נורי ליקנו שביתה באוקיינוס, דהא א״ר אלעזר כל העולם כולו מימי אוקיינוס הוא שותה. ופריק רב יצחק בעבים שנתקשרו מערב יום טוב. כלומר כבר נעקרו המים מאוקיינוס ונבלעו בעבים וכו׳.

מסורת הש״ס

(א) לקמן [מו:] עא. לא., ע״ר תוס׳ לקמן מח. ד״ה ופמוחות], ג) [לעיל לח: לקמן מז: לז: ביצה לח: ע״ש ברש״י], ד) ביצה לט., ה) תענית ט:, ו) [שבת לד. וש״נ], ז) [לעיל מג.], ח) ע״ר רש״ל וה״ש], ט) בס״ל: אחר, י) בס״ל: ואינו, כ) בס״ל: שאבוס, ל) [לפניו הגיה׳ כל אדם],

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה ליקנו וכו׳ והעבים שותין: (ב) ד״ה מיבעיא וכו׳ דאפי׳ באלף:

גליון הש״ס

גמ׳ בגשמים הסמוכים לעיר. עי׳ לקמן דף מז ע״ב תוס׳ ד״ה ב״ש וכו׳ דהכל אחד. עי׳ לקמן דף לז ע״ב תוס׳ ד״ה הכא בחצים:

מוסף רש״י

חפצי הפקר. הממלאים, קונים שביתה. והמולאן מוליכן ממקום מליאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם דיש להם שביתה לעצמן (ביצה לח:). **כרגלי יחיד.** אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור (ביצה לט.). **כרגלי אותה העיר.** אלפים לכל רוח חוץ לעבוריה (שם). **ושל עולי בבל.** העשויין לעוברי הדרכים באמצע הדרך ועשאום בני הגולה לשמות בעלותם, כרגלי הממלא. מפני שהוא הפקר והפקר נקנה בהגבהה, ואם בא אחד ושאל לו מימיו אינו מולכן אלא כרגליו, ולית ליה דר׳ יוחנן דאמר חפצי הפקר קונים שביתה לעצמן במקומן, וכי תימא אם כן הוה ליה למימר הרי הן כרגלי כל אדם ואמאי קתני כרגלי הממלא, קסבר יש בריכה להמציי ואמרינן הוכרך דמאמול נמי הוכרך דלאלי גברא חזו ובכשותיה קיימי (שם). **ממי אוקיינוס הוא שותה.** כלומר ממים של מטה ולא ממים של מעלה (תענית ט:).

מוסף תוספות

א. דהוי לקולא שהם קונים שביתה. ריטב״א. ב. לרבנן כיון שאינן קונין שביתה עכשיו במקומן הרי הם נגררין אחר המרצאן והם כרגלי המרצא להוליכן לכל מקום שהוא הולך, מה שאין כן לרבי יוחנן שאינו יכול להוליכן אלא אלפים אמה ממקומן. שם. ג. דאלמא שביתת כלים חומרא היא לר׳ יוחנן בן נורי. שם. ד. שהעבים אינן שותין מן המים שבקרקע הים אלא מן העליונים. רשב״א. ה. הרי אנו רואין את המים כולם כגוף אחד שהוא מונח בקרקע וכלן קנו שביתה למטה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כל שכן דהוו להו נולד ואסיר. אפילו לטלטלן במקומן: **הרי הן כרגלי כל אדם.** כיון דניידי לא קנו שביתה ואפילו הן של יחיד אינן כרגליו: **בפירוש שמיע לך.** מרבי יהושע בן לוי: **או מכללא.** דשמיע לך מיניה מילתא אחריתי ולייקא מינה דכר' יוחנן בן נורי סבירא ליה: **ומאי כללא.** מאיזה כלל הוה ס"ד מעיקרא דשמעת ליה לר' יהושע בן לוי דנימא מילתא דנידוק לה מינה: **בעירוב.** בכל משפטיו ותחומין מהלכות עירובין הן: **בין לקולא.** כגון אדם יש לו אלפים אמה ולא הלכתא כוותיה: **אבל יחיד במקום רבים.** כגון ר' יוחנן בן נורי דפליגי רבנן עליה אימא לית הלכתא כוותיה: **רבי אליעזר** גרסינן: **כל אשה שעברו עליה שלש עונות.** דהיינו ל' יום דעונה סתם לפריסת נדה משלשים יום לשלשים יום וכל אשה שעברו עליה תשעים יום ולא רחצה נסתלקו דמיה ואם רחצה אחרי כן אמרינן השתא הוא דרחצה[ט] דס ולא מטמינן טהרות שנתעסק בהן למפרע כשאר נשים שדמיהן מצויין שמטמאות טהרות למפרע מעת לעת כדאמר במס' נדה (דף ג.) דחיישינן שמא כותלי בית הרחס העמידוהו ותנן (שם מ.) כל הנשים מטמאות בבית המיטון ופליגי רבנן עליה ואמרי דאין הפסקת ג' עונות סילוק אלא לזקנה שעברו עליה ג' עונות סמוך לזקנתה אבל בילדה לא: **רבי אליעזר.** וטיהר אף בילדה שעברו עליה ג' עונות: **אחר שנזכר.** משמע דנזכר דלא שפיר עביד: **שעת הדחק.** שני בצורת הוו ואיכא הפסד טהרות: **מאי כשנזכר.** אלימא נזכר דאיתמר בפלוגתייהו הלכה כרבנן וכשנעשה המעשה לא היה זכור ועכשיו נזכר אמאי לא אהדר עובדא: **אלא.** האי דלא אהדר משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ואמאי נזכר לאחר שנזכר דרבים פליגי עליה דהוה ליה למיעבד כרבים אמר כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק ולא אהדר עובדא הא לאו בשעת הדחק לא. אלמא אע"ג דמעת לעת גזירה דרבנן היא בעי למיעבד כרבים: **נוהגת שבעה.** לרחיצה ולתכבוסת ושלשים לתספורת ולגיהוץ מיום שנשמע לו: **וסבר לה.** רבי יוחנן כשמואל:

ה"ג

מיקל וחכמים מחמירין [ד]הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר [ה] שמואל הלכה כדברי המיקל באבל באבילות הוא דאקילו בה רבנן אבל בעלמא אפילו בדרבנן שני בין יחיד בין במקום רבים

ורב

קאמר [ב] כדקאמר אבילות הוא דאקילו ביה רבנן [ג] וכן מוכיח בהדיא פרק בתרא דמו"ק (דף יט:) גבי אבא שאול ורבנן גבי קובר את מתו ג' ימים לפני הרגל וגבי בא ממקום קרוב פלוגתא [מ] דרשב"ג ורבנן (דף כב.) ומ"ת כיון דאפי' יחיד במקום רבים אמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל למה ליה לשמואל למיפסק בפרק בתרא דמו"ק (דף כד.) [נ] כרשב"ג דאמר ר"ה ויוס הכפורים כרגלים ויש לומר דקמ"ל אפי' ביחיד במקום רבים כדאמר לעיל וגרסא אפי' ביום ראשון של אבילות הוי דאורייתא כדאמר בה"ג דהלכה כדברי המיקל באבל מידי דהוי כהלכה כדברי המיקל בעירוב דמשמע לעיל דאפילו הוי דאורייתא הלכה כדברי המיקל מדקאמר מכדי עירובין דרבנן מה לי יחיד במקום רבים וכו' משמע דאי הוה דאורייתא ניחא דלריכי וכן מוכח בפ' יש בכור (בכורות דף מט.) גבי פלוגתא דר"ע ורבנן דאמר רב אשי הכל מודים לענין אבילות דיום ל' כשלפניו [ד] דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל ואפילו ביום ראשון אינו נוהג אבילות [ס] וזה לשון ה"ג היכא דשכיב שכיבא ביום טוב ראשון או בחולו של מועד או בי"ט ראשון של יום טוב אחרון אינו נוהג אבילות

עד

נוהגת אלא יום אחד דברי ר' עקיבא. וחכמים אומרים בין קרובה בין רחוקה נוהגת שבעה ושלשים. ואמרינן כל מקום שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מזו שאע"פ שר' עקיבא יחיד הוא במקום רבים ומיקל הילכתא כוותיה, דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל [באבל], באבילות הוא דאקילו רבנן ואמרו הילכתא כיחיד במקום רבים, אבל בעלמא לא, ואפי' בדרבנן, הרי שני בין יחיד ליחיד, ליחיד ורבים.

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מח.] שבת קכא: ביצה לט., ב) [בכרכות ט. וש"נ ע"ש], ג) [גי' הרא"ש אמר אביי מיעמיך], ד) נדה ז:, ה) שם ו. ט:, ו) [בכרכות ט. וש"נ], ז) מ"ק כ., ח) [מו"ק יח. יט: כ. כב. כו: בכורות מט. מולין נ.], ט) בס"א: דאתמא, י) [דף מה: ד"ה כיוס], כ) בס"א: וים לומר, ל) [ועי' תוס' נדה ו: ד"ה בשעת], מ) [ג"ל דכ"ש], נ) [ג"ל כר"ג],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהוו להו נולד ואסירי: (ב) שם וסתגן רבי אליעזר כל"ל וכן בכל העמוד:

מוסף רש"י

נהרות המושכין. סייגו סתם נהרות שיש להם משך לגלגה ממקום מקור נביעתן, ומעיינות **הנובעין.** ואין יוצאין מגומות נביעתן לימשך הלאה, הרי הן כרגלי כל **אדם.** אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא, אלא כל אדם מוליכן כרגלו, דכל מידי דייר ליה ליה שביתה (ביצה לט.) ואע"פ שבא ממקו לתחום, כל אדם מוליכן למקום שעיכב לו לילך (שבת קכא:).

מוסף תוספות

א. לפי שהיה יכול בתחלה לאכל הכל ביחד. מ' כר"ן. ב. דהוי נולד גמור דמעיקרא עצים והשתא אפר, והויא כמיא בעיבא מבלע בליעי דמודה ר"ש. תוס' ביצה ח. ד"ה אמר. ג. שיש עדיין רמץ חם. רש"י ביצה ח. ד"ה ואם לאו. ד. דמשום דניידי לא קנו שביתה. ריטב"א. ה. משום דהיינו חפצי הפקר וחפצי הפקר אינן קונין שביתה, אלא ש"מ דמיירי שהם של יחיד. תוס' ר"פ. ו. ומאי פריך אי לאו דמשמע ליה דמיירי בשל יחיד. שם. ז. דסתם נהרות ומעיינות של רבים הם. תוס' הרא"ש. ח. דהוי לקולא, שהוא קונה אלפים אמה לר' יוחנן בן נורי, דאילו לרבנן אין לו אלא ד' אמות. ריטב"א. ט. כיון דלאו בר דיעה נינהו. תוס' ר"פ. י. לאו מטעמיה דר' יוחנן בן נורי הוא דאמר חפצי הפקר קונין שביתה, אלא משום וכו'. שם. יא. דבזה לא קים לן כרבנן דלית להו הואיל. שם. יב. אלא למעוטי מידי דעלמא. תוס' הרא"ש. יג. אבל בעלמא אפילו בדרבנן שני בין יחיד ליחיד במקום רבים, משמע דבאבל לא שני בשום דוכתא. שם. יד. [ו]אם מת ולד בתוך שלשים אין אבילות חלה על אביו דאימר נפל הוא. רש"י בסוטה מט. ד"ה לענין. טו. משמע דאפי' ביום ראשון הלכה כמיקל באבל. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ה מהל' יו"ט הל' יד טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף טו: לה ב מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שמ:

לו ג מיי' פ"ד מהל' טומאת מקדש ומשכן הלכה א סמג עשין רמג: לז ד מיי' פ"ז מהל' אבל הלכה א סמג עשין דרבנן ב טוש"ע י"ד סי' תג סעיף א:

רבינו חננאל

ואסיקנא כל מידי דנייד לא קני שביתה ומיא דאוקיינוס מינד ניידי, לפיכך לא קנו להו שביתה, דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. א"ר יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' יוחנן בן נורי, כי מי שישן ולא ידע עד שחשכה יש לו אלפים אמה לכל רוח. **ותוב** אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב. ש"מ דלית הילכתא כר' יוחנן אלא לקולא. אבל היכא דאיכא לחומרא כגון חפצי הפקר דקנו שביתה ולית ליה למוצאם להוציאם חוץ לאלפים אמה שלהן לא אלא כרגלי כל אדם. ולא פי' הילכתא כר' יוחנ' בן נורי אלא משום דפליג בהדי רבים. אמר רבה מכדי עירוב דרבנן הוא מה לי יחיד במקום יחיד ומה לי יחיד במקום רבים הכל אחד הוא. ואמרינן וכל מדרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ובין יחיד במקום רבים, והתנן בתחילת נידה ר' אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה ג' עונות, פי' הווסת שלה, שהיתה ווסתה לראות כל ט"ו יום, הפסיקה ועכשיו עברו עליה ג' פעמים ט"ו יום ולא ראתה, ואע"ג דאינה זקינה שיש לומר ניסתלקו דמים חדל להיות לה אורח כנשים, ואחר כך ראתה, דייה שעתה, ואין מטמאין אותה מעת לעת. ותניא מעשה ועשה רבי כר' אליעזר, סבר יחיד פליג עליה, לאחר שניזכר עליה, ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר, אמר כדי ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק, מאי שעת הדחק, פירשוה רבנן (אשה שהפסיקה ג' עונות, ואמרינן עונה בינונית שלשים יום), אפישה[ט] עבדה טהרות הרבה ואחר כך ראתה דם. איכא דאמרי שנת בצורת היתה ועשתה טהרות ונדחה, ונדחק הדבר לר' להפסידם, ולהחזיקה בטומאה לאחור מעת לעת. ופסק כר' אלעזר דייה שעתה. והנה זה מדרבנן הוא דאמר רבא מאי דרבנן, כדרב יהודה אמר שמואל דאמר חכמים תקנו לבנות ישראל להיות בודקות עצמן שחרית וערבית, בשחרית להכשיר טהרות שעשתה בלילה, וערבית להכשיר טהרות שעשתה ביום, וזו הואיל ולא בדקה הפסידוה עונה יתירה, וטומאות מעת לעת הנה מדרבנן, ושני בין יחיד ליחיד ובין יחיד לרבים. **ותוב** אתו רבנן אחריני למידק ולאחווי, דשנן [בדרבנן] בין יחיד ויחיד ליחיד ורבים, מיהא דתניא שמועה קרובה שהיא בתוך שלשים יום נוהגת שבעת ימי אבל. ולגיהוץ [ו]כיוצא בו שלשים יום. ושמועה רחוקה שהיא לאחר שלשים יום אינה

ט) בד"ו הגיהו ואפיש למעבדה טהרות.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ופריק רב פפא לכולהו ואפילו למאי דאקשינן איהו נמי, ואמר איצטריך ר' יהושע למימר הילכתא כר' יוחנן בן נורי אפי' בעירובי תחומין, דאי לא פריש, הוה אמינא כי אמר ר' יהושע בן לוי הילכתא כדברי המיקל בעירובי חצירות, אבל בעירובי תחומין לא. קמ"ל הילכתא כר' יוחנן בן נורי אפילו בעירובי חצירות. ומנא תימרא דשני לן בין עירובי תחומין לעירובי חצירות דלא משמע בהאי והוא הדין להאי. דתנן א"ר יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות כו'. **רב** אשי בא לומר איצטריך לומר הלכה כר' יהושע בן נורי, שלא תאמר בשירי העירוב אמר ר' יהושע בן לוי הילכתא כדברי המיקל בעירוב אבל בתחלת [עירוב] אימא לא. קמ"ל הילכתא כר' יוחנן בן נורי, דהוא כמו תחילת העירוב. ר' יעקב ור' זריקה אמרי הילכתא כר' עקיבא מחבירו, וכר' יוסי מחבירו, וכרבי מחבירו. ר' (יוסי) [אסי] אמר הילכת' אתמר. ר' חייא בר אבא אמר מטין איתמר. ור' יוסי בר' חנינא אמר נראין איתמר. א"ר יעקב בר אידי משום ר' יוחנן ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה. ר' יהוד' ור' יוסי הילכתא כר' יוסי, וכל שכן ר"מ ור' יוסי הילכתא כר' יוסי. ור' אבא אמר רבי יוחנן ר' יהוד' ור"ש הילכתא כר' יהוד'. אמר רב אשי ר' יוסי ור' שמעון הלכה כר' יוסי. איבעיא להו ר' מאיר ור' שמעון הילכתא כמאן, תיקו. **בא** רב משרשיא לדחות דברי ר' אבא שאמר משמיה דר' יוחנן, ואמר ליתנהו להני כללי, מדתנן אמר ר' שמעון למה הדבר דומה לג' חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים ועירבו שתיהן עם האמצעית כו', ואמר רב[נא] הלכה כר' שמעון. מאן פליג עליה ר' יהוד', והא"ר יוחנן ר' יהוד' ור' שמעון הלכה כר' יהוד'. [ומאי קושיא] היכא דלא איתמר עלה בפירוש הלכה (כר' שמעון) [כר"י] אבל היכא דאיתמר לא א"ר יוחנן. ואקשינן נמי מיהא דתנן ר' שמעון אומר

מוסף תוספות

א. דהוי כרגל ודאי דרבנן והעמידו בו חכמים דבריהם בשב ואל תעשה, מה שאין כן התם ביום טוב שני משום ספיקא דרבנן איתקין מעיקרא. ריטב"ש. ב. דעירובי תחומין נמי אם היו זכותו היו מערבין שלא לדעתו כמו בחצרות, ואין הדבר תלוי בקולא וחומרא. תוס' הרא"ש. ג. כשאין שם שיתוף מבוי. ריטב"ש. ד. משמע דאי הוו רבים פליגי עליה לא היה הלכה כמותו. תוס' ר"פ. ה. למאן דאמר נראין מה הרויח ר' עקיבא מפני שאמרו שנראין דבריו מחבירו, דהא בלאו הכי נמי וכו'. ריטב"ש. ו. דכל תרי דפליגי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר אי עבד כמר עביד ואי עביד כמר עביד, דמאי טעמא מהדרינן. רשב"ש. ז. ואין צריך לומר דדרשינן לה בפרקא. ריטב"ש. ח. לכתחילה מורינן כוותיה ליחיד הבא לימלך לעשות כמותו, אבל מ"מ מה שירצה לעשות יעשה. תוס' ר"פ. ט. שכך נאמר הלכה שמטין לדברי רבי כשנחלק עם חבריו, שהדעת נוטה כדבריו, וכיון שלא נאמר הלכה כרבי אסור לעשות כמותו לכתחילה. ריטב"ש ג"כ קכד: י. [ד]מטין את הדין אחר דברי חכמים לדון כן לכתחלה, ומיהו אי עבד כרבי עבד ולא מהדרינן עובדא. רשב"ש ג"כ קכד: יא. שכ"כ נאמרה הלכה בפירוש, ולא מחביריו אלא מחביריו, והילכך אפי' עשה אינו עשוי כטוענה בדבר משנה. רשב"ש ג"כ קכד: יב. כלומר שמטין לכתחילה לדברי חביריו וכו', וכיון שלא נאמרה הלכה כחביריו אם עשו כדברי רבי עשוי. ריטב"ש סס.

עד דנפקי יומא טבא כולהו אבל יומא בתרא דרבנן מסלק סליק למנין ז' אבל אבילות לא נהיג ביה כלל אבל שביעא שביעא ב"י"ט שני של י"ט אחרון כיון דעיקר אבילות יום ראשון נהיג ביה אבילות וסליק למנין ז' דהכי אסמכוה רבנן דעיקר אבילות יום ראשון הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום היום אסור ולמחר מותר וכתיב ואחריתה כיום מר וכיון דיום ראשון דאבילות דאורייתא ויום טוב אחרון אפיקא דרבנן אתי עשה ודאי דאורייתא דיחיד ומייל על עשה ספק דרבים דרבנן והא דאמרינן בכתובות (דף ד'.) מכניסין את המת לחדר ונוהג ז' ימי המשתה ואחר כך נוהג ז' ימי אבילות אלמא דלא דחי יומא קמא דאבילות מועד דרבנן שמא מועד

לחתן עדיף טפי[א]:

ואין חבין לאדם שלא בפניו. וא"ת והיכי מוכח מהכא דעירובי תחומין חמירי הלא אין הטעם תלוי בחומר אלא משום דאין חבין לאדם שלא בפניו[ב] ויש לומר מ"מ מוכח שפיר דחמירי טפי דאפילו ידעינן גבי עירובי תחומין דלמחר דעתו לילך באותו צד אפי' הכי כיון דאיכא קצת חוב שמפסיד במה שאינו יכול לילך לצד אחר אם ירצה לא הוי עירוב ובעירובי חצירות אע"ג דאיכא קצת נמי חובה שמערבין בפת שלו שלא מדעתו כדאמר בפ' חלון (לקמן דף פ.) אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף באין בני אדם[ג] ונוטלין הימנו שיתופו בע"כ ונריך שימחול להם פתן אם ירצו לאתא כדאמר בהדר (לקמן ד' סח.) כיון דאי בעי ליה מינאי ולא יהיבנא בטל שיתוף והיינו משום דחמירי טפי: **שלא** לשכח תורת עירוב מן התינוקות. פ"ה אבל עיקר עירוב בתחומין הוא ומשנה היא זו לקמן בפרק חלון (דף פ:) ושם פירש הקונטר' בענין אחר ולא אמרו לערב בחצירות לאחר שנשתתפו אלא שלא לשכח תורת עירובי חצירות[ג] מן התינוקות מדורות הבאין הלכך מקילין ביה בשיורי עירוב והכי משמע דתניא לקמן בפרק הדר (דף עא.): מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות ולר"י נראה דפי' דהכא עיקר דהיא דפרק חלון לא איירי כלל בעירובי חצירות אלא אשתיתוי מבואות קאי דקתני רישא כיצד משתתפין בו' ולמה אמרו לערב בחצירות היינו פירוש אשתיתוי מבואות וקרי שיתוף מבוי עירובי חצירות בכמה דוכתי: **כרבי** יוסי מחבריו. והא דאמר לקמן (דף מז.) אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה[ד] אתיא כר' יעקב בר אידי[ה]: **רבי** אסי אמר הלכה. פ"ה ודרשינן בפירקא ומ"ד מטין מורינן ולא דרשינן בפירקא ונראין היינו דאי עביד הכי לא מהדרינן עובדא אבל לא מורינן וקשה לפירושו[ו] דאפי' לא איתמר נראין לא מהדרינן עובדא כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר[ז] לכן נראה לי דהלכה דאי עביד כאידך מהדרינן[ח] ומטין אורויי נמי מורינן ואם בא למיעבד עובדא כאידך מחינן בידיה ומיהו אי עביד עובדא לא מהדרינן ונראין מורין[ט] ואי בעי למעבד כאידך לא מחינן בידיה וכן משמע בפרק הכותב (כתובות פד.) גבי דנו דייני כר' טרפון וא"ת אדרבה בית נוחלין (ב"ב דף קכד:) משמע דלמ"ד מטין היינו דיעבד מטין כהני תנאי אבל לכתחלה עבדינן כאידך גבי בכור נוטל פי שנים בשבח שנכחו נכסים לאחר מיתת אביו דאמר רבא הלכתא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קסבר מטין איתמר[ט] וי"ל דמטין דהתם היינו לענין מחבריו דפליגי התם דנבנו עליה[ז] ויש סובר הלכה כרבי מחבריו ולא מחבריו דאתמר הלכה כמחבריו[יא] ורבא סבר מטין מחבריו אתמר ולא הלכה כמחבריו[יב]: הכי

(ג) ורב פפא אמר איצטריך ס"ד אמינא הני מילי בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין אימא לא צריכא ומנא תימרא דשני לן בין עירובי חצירות לעירובי תחומין[ג] דתנן א"ר יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו רב אשי אמר איצטריך ס"ד אמינא הני מילי בשיורי עירוב אבל בתחילת עירוב אימא לא ומנא תימרא דשני לן בין שיורי עירוב לתחילת עירוב (ד) דתנן א"ר יוסי במה דברים אמורים בתחילת עירוב אבל בשיורי עירוב אפילו כל שהוא ולא אמרו לערב חצירות אלא כדי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות רבי יעקב ורבי זריקא א] אמרו (ה) הלכה כרבי עקיבא מחבירו וכרבי יוסי מחבריו (ו) וכרבי מחבירו למאי הלכתא (ז) רבי אסי אמר הלכה ורבי חייא בר אבא אמר מטין ור' יוסי בר' חנינא אמר נראין כלשון הזה א"ר יעקב בר אידי *אמר ר' יוחנן (ח) ר' מאיר ור' יהודה הלכה כרבי יהודה רבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואצ"ל (ט) ר"מ ור' יוסי הלכה כרבי יוסי השתא במקום רבי יהודה ליתא במקום רבי יוסי מיבעיא אמר רב אסי אף אני לומד רבי יוסי ור' שמעון הלכה כרבי יוסי דאמר רבי אבא אמר רבי יוחנן (י) רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר' יהודה השתא במקום רבי יהודה ליתא במקום רבי יוסי מיבעיא איבעיא להו ר"מ ור"ש מאי תיקו אמר רב משרשיא ליתנהו להני כללי מנא ליה לרב משרשיא הא אילימא מהא דתנן (יא) ר"ש אומר למה הדבר דומה לג' חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתים החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו (ב) ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה אלא לאו ש"מ ליתנהו ומאי קושיא דילמא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא (ג) דתנן עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה של רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אלא אם כן עושה חוצה לה (ד) כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים דיורין דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר שלש

ה"ג **רב פפא אמר איצטריך.** ולעיל קאי אדרבי יהושע בן לוי איצטריך ליה למימר הלכה כרבי יוחנן (ג) ואע"ג דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב: **אבל בעירובי תחומין לא כו'.** והא דרבי יוחנן בן נורי באיסור תחומין קאי: **א"ר יהודה כו'.** לקמן בפרק חלון (פפ.): **בד"ח.** דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתלה: **בעירובי תחומין.** דשמא חוב לו להפסיד אלפים למזרח על מנת להשתכר אלפים למערב: **עירובי חצירות.** אין שם הפסד אלא ריווח: **הני מילי.** דהלכה כמיקל בעירובי חצירות: **בשיורי עירוב.** שהיה עירוב במקום המשתמר לכמה שבתות ונתמעט האוכל משיעור ג' סעודות מקילין ביה לאכסורי: **אבל.** במחלוקת של תחילת עירוב לא ניזל בתר מיקל והא דרבי יוחנן בן נורי בתחילת עירוב דמי: **בד"ח.** דלריך שיעור לעירובי חצירות או מזון שתי סעודות בין כולן או כגרוגרת לכל אחד בתחילת עירוב: **לא שהוא.** לכל אחד: **ולא אמרו לערב בחצירות אלא שלא לשכח את התינוקות.** אלא לשכח תורת עירוב מדורות הבאין אבל עיקר עירוב בתחומין הוא: **הלכה כרבי עקיבא מחבירו.** בכל דוכתא: **למאי הלכתא.** לענין מה נאמרה שמועה זו שפסקו הלכה בתם בכל מקומות יש לסמוך עליה להורות הלכה למעשה כן או דלמא מסברא בעלמא קאמרי כן אבל (ד) הלכתא מכללא לא סמכינן עליה לסיפא: **רבי אסי אמר הלכה.** ממש קאמרי רבי יעקב ורבי זריקא למיגמר מעשה מיניה ומיעבד כר' עקיבא היכא דיחיד פליג עליה וכר' יוסי אפי' במקום רבים: **מטין.** רבי יעקב ור' זריקא לאו הלכה ממש פסקי אלא מטין הכוראה אחר רבי יוסי ואפי' במקום רבים לאורויי מורינן לאדם יחיד לעשות כרבי יוסי אבל מדרש בפירקי ברבים לא דרשינן: **נראין.** אורויי לא מורינן ואם עשה כרבי יוסי לא מהדרי' עובדא: **נאמן הוה אמר ר' יעקב בר אידי.** לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). **הלכה כו' מחבריו.** במקום יחיד, מחבריו. במקום רבים (פסחים כז.). מטין. מטין ההוראה לכתחילה אחר ר"ע, ומיהו אי עביד כאידך לא מהדרינן עובדא (כתובות פד:). **עיר של יחיד.** שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא תשיבה הי"ר, דלא דמיא לגוגלי מדבר, ונעשית של **רבים.** שנתוספו בה דיורין או נקבעו בה שווקים, מערבין את כולה. כבתחלה ואין מבואותיה צריכין תיקון שהרי היא כאלר אחת, וכגון שאין בה רס"ל גמורה של ט"ז אמה, ואם יש בה מפרס בגמרא תקנתא לרה"ר שבתוכה (לקמן נט.). **של רבים ונעשית של יחיד.** דבתחא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין את כולה הואיל ותחלתה של רבים, דללמא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובה כולה, ואסור לערב עיר של רבים בלא שיור, ואע"ג דאין בה רס"ל גמורה, שלא תשתכח תורת הי"ר, והשתא שיור הוי היכא דטעמא משום עירוב הוא (שם). **אלא אם כן** (שם) דהיינו עיר כך שמה (שם) **עושה חוצה לה.** שיור שלא עירבו עם שאר העיר אלא לבדן (שם). **כעיר חדשה.** שמשה מדשה, כדכתיב (יהושע טו) לגן ומדשה (קדושין עו.).

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב פפא כל"ל ואות ו' ממקן: (ב) שם עיר חדשה כך שמה חדשה. ע"ל דף ס ע"ש: (ג) רש"י ד"ה ה"ג רב פפא וכו' הלכה כרבי יוחנן בן נורי ואע"ג: (ד) ד"ה לגאלי הלכתא וכו' קאמרי כן אבל לא סמכינן עליה למילף הלכתא מכללא הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' אר"י ר"מ ור"י הלכה בר"י. עי' זבחים דף ו ע"א תוס' ד"ה אחד:

הגהות מהר"י לנדא

א) גמ' אמרו הלכה כרבי עקיבא מחבירו וכו'. עי' בתוי"ט בפ"ג דכלים משנה ב מ"ש בשם מהרי"ק:

מוסף רש"י

במה דברים אמורים. דלריך דעת, בעירובי תחומין. שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שבגדה (לקמן פ:) מוב הוא לו שנמפסיד לגד האחר (לקמן פא.): אבל בעירובי חצרות. לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). הלכה כו' מחבריו. במקום יחיד, מחבריו. במקום רבים (פסחים כז.). מטין. מטין ההוראה לכתחילה אחר ר"ע, ומיהו אי עביד כאידך לא מהדרינן עובדא (כתובות פד:). עיר של יחיד. שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא תשיבה הי"ר, דלא דמיא לגוגלי מדבר, ונעשית של רבים. שנתוספו בה דיורין או נקבעו בה שווקים, מערבין את כולה. כבתחלה ואין מבואותיה צריכין תיקון שהרי היא כאלר אחת, וכגון שאין בה רס"ל גמורה של ט"ז אמה, ואם יש בה מפרס בגמרא תקנתא לרה"ר שבתוכה (לקמן נט.). של רבים ונעשית של יחיד. דבתחא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין את כולה הואיל ותחלתה של רבים, דללמא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובה כולה, ואסור לערב עיר של רבים בלא שיור, ואע"ג דאין בה רס"ל גמורה, שלא תשתכח תורת הי"ר, והשתא שיור הוי היכא דטעמא משום עירוב הוא (שם). אלא אם כן (שם) דהיינו עיר כך שמה (שם) כעיר חדשה. שמשה מדשה, כדכתיב (יהושע טו) לגן ומדשה (קדושין עו.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלש חצירות. לקמן בכילא מעברין (דף עט.) וקאמר ר' יהודה עיר של רבים ועשיה של יחיד שנתמעטו אוכלוסיה מעבור ברחובותיה ס' ריבוא ולא דמיא דאמר אין מערבין את כולה יחד אלא אם (א) שייר חומה לה כ' דיורין שלא יערבו עמה למיהוי היכר לעיר של רבים דלא ליערבו כולה אלא מבחוץ ר"ש אומר דיו לשייר ג' חצירות של ב' ב' בעלי בתים: **אוסר על בני חצירות.** שלא יוציאו מבתיהן לחצר מפני שיש לו רשות בחצר ואע"פ שאינו בעיר אוסר עליהן אם לא עירב קודם שהלך: **רבי יהודה אומר אינו אוסר.** הואיל ואינו בעיר: **נכרי אוסר.** אף על פי שאינו בעיר שהרי יכול לבא ואין זה (ב) היסח מן הלב אבל ישראל משהלך מכאן ולא בא מערב שבת הסיח לבתיו מלבו כל השבת שהרי לא יבא הלכך כמאן דליתי לה להך דירה בעליה דמי: **נשבות אינו נשבו.** מאמש אפילו באותה העיר: **רבי יהודה.** פליג עליה דאמר בעיר אחרת אינו אוסר הא באותה העיר אוסר ורבי יוסי נמי פליג עליה אלא חד מיניהו נקט: **זהו שאמרו.** בפירקין היא (דף מט.): **אינו אין לנו.** שיכול לקנות שביתה ברגליו בלא עירוב פת אלא עני כלומר מי שהוא בדרך ואין עמו פת: **אחד עשיר.** היושב בביתו אם רצה ליקח בעצמו ולהחשיך שם על התמוס קונה לו שביתה: **אינו יכול.** מפני הטורח ויערב ברגליו אלא התירו לשלוח עירוב בפת ע"י שלוחו: **ומפני מה רב חייא בר אשי.** למתני' לחייא בר רב קמיה דרב: **אחד עני ואחד עשיר.** מילתיה דרבי יהודה: **למה ליה.** למיפסק הלכה כרבי יהודה (ג) דרבי מאיר פליג עליה הא ליתא לעיל להיכא דלא איתמר הלכה לא כמר ולא כמר עבדינן כרבי יהודה: **רב ליה ליה להני תלי.** ומשום דרב לית ליה קאמרת ליתנהו והא ר' יוחנן קאמר להו והלכה כר' יוחנן: **היבמה לא תחלוץ.** בתוך ג' חדשים למיתת בעלה. מפרש טעמא דיבמות (מא.): שמא מעוברת היא וחליצת מעוברת אינה חליצה וא"ת תחלוץ בתוך ג' ותמתין עד לאחר ג' שאם תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אם תלד וולד של קיימא ואם לא תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אחרת ואם תלד וולד שאינו של קיימא תחלוץ פעם שניה שמא יהא וולד של קיימא ואינה חליצה לאוסרה לכהונה ונמצא מצריכה כרות לכהונה ולילרכה לדמא איכא דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה וסבר שרו חלוצה להכן: **ולא תתייבם.** שמא מעוברת היא ונמצא בא על אשת אחיו שיש לה (מ) בנים והרי היא עליו בכרת אבל לאחר שלשה דיכר בה שאינה מעוברת או תחלוץ או תתייבם: **שאר כל הנשים כו'.** שמא תלד בתוך תשעה למיתת בעלה קפק בן תשעה לראשון ובעינן הבאנה כדאמרינן ביבמות (דף מב.) שמא יבא אשת אחיו ממאן ועוד יש איסורין הרבה: **ולא יתארסו.** גזור רבנן אירוסין אטו נשואין: **אחת בתולות כו'.** מפרש התם (שם:) אחת שנישאו לזה כשהן בתולות ואחת שנישאו לזה כשהן בעולות שנתאלמנה או נתגרשה מבעלה זה בין הן האירוסין בין הן הנשואין בריכות להתמין אחר הגט או אחר המיתה ג' חדשים: **אחת ארוסות.** אף על גב דאתרוסה לא בא עיבורי היא גזור רבנן אירוסה אטו נשואה: **דברי ר"מ** לא גרסי' אלא שמעתא היא: **יתארסו.** מיד דהא לא מיעברא משני תוך ג' ואם תלד בתוך ט' ולאי דראשון הוא דאי מאחרון בן ששה הוא ולא חיי: **והארוסות.** שנתאלמנו או שנתגרשו מן האירוסין ינשאו מיד דהא לא מיעברא מראשון: **תוך מן האירוסה שביהודה.** שהיו רגילין ליחד חתן וכלה קודם כניסתן לחופה כדאמרינן בכתובות (דף יב.): **גם בה.** רגיל בה ומכירה ומרוצה לו: **כל הנשים יתארסו.** אתנה קמא פליג דאסר ליארס ואדרבי יהודה פליג דשרי לארוס ליגמא: **תוך מן האלמנה מפני האיבון.** שאסורה ליארס כל ימי אבלה אבל גרושה תיארס מיד: **הלכה כר' יוסי.** דמתיר ליארס מיד: ואמרינן **מכלל.** דהך שמעתא דמתניא לעיל אחת ארוסות ואחת נשואות יחידאה היא: **והתניא.** בגיחותא: **רדופה לילך לבית אביה.** תדירה לדור בבית אביה בעיר אחרת ואינה רגילה עם בעלה: **חולה.** ואינה מקבלת טורח תשמיש: **עקרה.** מחמת מזל שכבר נישאת לג' בני אדם ולא ילדה להן והוזקקה עקרה: **איילונית.** ממעי אמה ויש לה סימנין שאין לה שערות ולא דדין ולשון איילונית דוכרניתא כאיל זה (ד) שאינו יולד (ה): **ושאינה ראויה לילד.** מחמת משקה סם: **דברי ר"מ.** אלמא ר"מ הוא דגזר בהיא דפשיטא לן דאינה מעוברת וה"ה לארוסה: **ונמה ליה.** לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי דהא איהו גופיה כייל לעיל [מו:] ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי אלא ש"מ לא אמר ר' יוחנן להני כללי אלא הנך אמוראי אמריתנהו מנפשייהו: **ומאי קושיא דלמא.** אע"ג דכיילינהו ר' יוחנן אינטריך ליה למיפסק בהא משום דהוה רבי מאיר מחמיר ואמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו בכל מקום שהמחמיר ואתא רבי יוחנן לאפוקי דלשמואל מיהא דבהא הלכה כרבי יוסי: **ליריד.** שוק הנקבע ליום חג של עובדי כוכבים (ו) ולוקחין מהן בתים ושדות מפני שממעיטן לי נמי משום שוב ש"י: **בהמה ועבדים ושפחות.** מפני שמכניסין לקדושה: **ומעלה.** השטר: **בערכאות שלהן.** לפני דייניהן לחתום ואע"פ שהוא חשיבות להן ואיכא למיחש דלמא חזאי ומודו אפ"ה שרי: **מפני שהוא כמליז מידם.** שלא יחזור העובד כוכבים ויערער על המכירה: **בית הקברות פ"ד.** הא עבר בלאו: **שאינו מוצא ללמוד.** בארצו:

שלש חצירות של שני בתים (ח) **ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא דתנן** (ט) **המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר לבני חצירות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו אוסר רבי יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר מפני שאין דרך ישראל לבא בשבת רבי שמעון אומר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח דעתו ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב** (י) **הלכה כר"ש ומאן פליג עליה ר"י** (כ) **והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דלמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא** (ל) **דתנן וזהו שאמרו העני מערב ברגליו רבי מאיר אומר אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו** (מ) **ומתני ליה רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר ואמר ליה רב סיים בה נמי הלכה כרבי יהודה תרתי למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא רב לית ליה להני כללי אלא מהא** (נ) **דתנן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות ר' יהודה אומר נשואות יתארסו וארוסות ינשאו חוץ מארוסה שביהודה מפני שלבו גם בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבון** (ס) **ואמרינן רבי** (פ) **(אליעזר) לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי דהוה קאים אמר ליה מאי אמור בבי מדרשא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אין** (צ) **והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיתה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה עקרה וקטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין המפלת לאחר מיתת בעלה כולן צריכין להמתין ג' חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי ומאי קושיא דלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר** (ק) **הלכה כרבי מאיר** (ר) **בגזירותיו אלא מהא** (ש) **דתניא הולכין ליריד של נכרים ולוקחים מהן בהמה ועבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן** (ת) **ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות בית הקברות ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא** (א) **בבית הפרס דרבנן ומטמא לישא אשה וללמוד תורה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל מוצא ללמוד לא יטמא ר' יוסי אומר** (ב) **אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא לפי שאין**

הכי גרסינן רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד. ואין להאריך כאן (ג) **: והכליס**

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מט: ס.], (ב) לקמן סב: פו. ע"ש, (ג) [לקמן פו. ע"ש], (ד) לקמן מט., (ה) [לקמן נח.], (ו) יבמות מא., (ז) [סס מג:], (ח) [ל"ל אלעזר], (ט) כתובו: ס: ע"ש יבמות מב: ע"ש [תוספ' יבמות פ"ו ה"ז] [ע"ש כמה שיטיס], (י) [כתובות מז. ס.], (כ) [עי' תוס' ביצה ס. ד"ה אלא דלא ר"מ ותוס' יבמות ל.: ד"ה מי עביד ותוס' ב"ק ל: ד"ה ומכמיס ותוס' ב"מ עב. ד"ה קונסין ותוס' ב"ב לד: סד"ה ומכמיס ותוס' זבחים קד. ד"ה אר"מ ותוס' בכורות כח. ד"ה ר"מן], (ל) מו"ק יח. ע"ז יג., (מ) בס"ד: לו, (נ) בס"ד: זכר, (ס) [כתובות יח.], (ע) בס"ד: ליוס איד של ע"ז, (פ) [עי' תוס' יבמות מב: ד"ה רבי],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' אלא אם כן שייר: (ב) ד"ה נכרי וכו' ואין זה הסיח לבתיו מן הלב: (ג) ד"ה למה ליה וכו' כרבי יהודה היכא דר"מ פליג:

גליון הש"ם

גמ' והא אמרת ר"י ור"ש הלכה כר"י. עי' תוס' לקמן דף סה ע"ב ד"ה איקלעו: גמ' בבית הפרס דרבנן ומטמא. עי' בכורות דף כט ע"א תוס' ד"ה היכי אזיל:

מוסף רש"י

אוסר לבני חצירות. דדירה בלא בעלים שמה דירה (לקמן פו.), אינו אוסר. דלאו שמה דירה (שם). ר' יוסי אומר נכרי אוסר. ר' יוסי נמי סבירא ליה לאו שמה דירה, מיהו נכרי אוסר שמא יבא היום (שם). העני מערב ברגליו. כגון זה שהוא בא בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא, לו התירו חכמים לערב ברגליו בלא פת (לקמן מס:). להקל על העשיר. שיוכל לשגר על ידי אלחם ולא יטרח הוא עצמו (שם). נשואות יתארסו. דטעמא משום להשמין בין זרע לראשון לזרע שני הוא שלא תלד פקח בן ט' לראשון פקח בן ז' לאחרון, ובאירוסין ליכא למימר הכי (יבמות מא.). וארוסות ינשאו. מיד דהא לא אישבעדא מן הראשון, חדש מארוסה שביהודה. דתנן פרק קמא דכתובות (יב.) ביהודה היו מייחדים החתן והכלה קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה, כלומר רגיל ומלחתן עמה שלא יהיו בושין זה מזה בבעילה מצוה, הלכך חיישינן דלמא בעיל (יבמות מא.). כל הנשים יתארסו. ר' יוסי אנשואות קאי והכי קאמר לר' יהודה כל הנשים בשואות יתארסו דכדאמרת ולא גזרינן אירוסין אטו נשואין ומיהו בהא פליגנא עלך שלא חלקת בין אלמנה לגרושה והתנת אלמנה ליארס בתוך ימי אבלה, ותא סבירא לי אלמנה מן הנשואין לא תתרס כל שלשים ימי אבלה לבית אביה, שלא משום דר' יוסי ימוקן עמו (יבמות מב:). מכלל דיחידאה פליג עליה. מ"ק דאמר לא נשאו ולא יתארסו אחת בתולות ואחת בעולות ואחת אלמנות ואחת גרושות ואחת ארוסות ואחת נשואות דרבנן הוא דגזרו אטו לאוסרן לכהונה ולהשמין ומעלה שבעולתן לפניהם לחתום, ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר דאזיל ומודה (ע"ז יג.). מפני שהוא כמציל מידן. שמתוך כך יהיו לו עדים ומפיעין לכליל מן העולרין (שם). בבית הפרס. שדה שנמדד בה קבר ומטמא מכמיס עד מאה אמות דלבה מחריסה את כתיתי העצמות ומשמא עבור על עצם כשעורה ויסיטנו (שם).

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה יט סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סי' קסד סעיף ג וסי' יג סעיף ב:

לט ב ג מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' יח [והלכה כ] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף ג:

מ ד מיי' פ"ט מהל' ע"ז הלכה יד סמג לאוין מח טור ש"ע י"ד סי' קמט סעיף ג [וכרב אלפס הלכות טומאה דף סה.]:

מא ה ו מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה יד סמג לאוין לג טור ש"ע י"ד סי' שעב סעיף ג [וכרב אלפס שם]:

רבינו חננאל

שלש חצירות של שני בתים כו'. ופרקינן כדפרקינן לעילא. ואקשינן מיהא דתנן ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין אלא להקל על העשיר שלא יהא צריך לצאת ולערב ברגליו. ומתני ליה רב (נחמ') חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב, אחד עני ואחד עשיר, וא"ל רב אתנייה הלכה כר' יהודה. כלומר קבעה במשנתינו הילכתא כר' יהודה, ואי איתא להא דר' יוחנן למה ליה למתנייה במתני', אע"ג דלא תניא הא ידיע דהילכתא כר' יהודה דהא ר' מאיר פליג עלי'. ודחינן דילמא רב פליג על ר' יוחנן ואמר ליתנהו להני כללי, ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. אלא מיהא דתנינן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים, וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים, אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות כו'. ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מאלמנה מפני האיבול. וא"ר (יוסי) [אסי] א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. ואמר מכלל דיחיד פליג עליה. אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיתה לה כעס מבעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או קטנה או איילונית או עקרה או זקינה שאינה ראויה לילד, והמפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה [חדשים] דברי ר' מאיר, ר' יוסי מתיר ליארס ולהנשא מיד. למה ליה לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי והא ר' יוחנן הוא דאמר ר' יהוד' ור' יוסי הלכה כר' יוסי, וכל שכן ר' מאיר ור' יוסי שהלכה כר' יוסי. אלא ש"מ ליתנהו להני כללי. ודחינן ומאי קשיא דילמא לעולם איתנהו להני כללי, ר' יוחנן לא איצטריך למימר הכא הלכה אלא כדי לאפוקי מרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כר' מאיר בגזירותיו, והא גזירה היא דגזר עקרה ואיילונית ומי שאינה ראויה לילד ואפי' המפלת לאחר מיתת בעלה, אטו ראויה לילד. אתה לדחויי להא דרב נחמן אמר שמואל, ואמר הילכתא כר' יוסי דפליג על ר' מאיר. אלא מיהא דתניא הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה וכו' עד (דמט') [ומטמא] ללמד תורה ולישא אשה, א' ר' יהוד' אימתי בזמן שאינו מוצא ללמד בטהרה יטמא ללמד. [ר"י אומר אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא] לפי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות